

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження
Солодкого Володимира Васильовича

на тему: **«Інноваційно-інвестиційний розвиток технологічного підприємництва в Україні»**,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»
(05 – Соціальні та поведінкові науки)

Актуальність теми дисертаційної роботи

Тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною у контексті сучасного розвитку економіки України та світових тенденцій технологічного підприємництва. Умови цифрової трансформації, глобальної конкуренції, інтеграції до європейського економічного простору, а також наслідки повоєнного відновлення висувають нові вимоги до інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного бізнесу. Створення конкурентоспроможних високотехнологічних підприємницьких екосистем стає ключовим чинником економічного зростання, забезпечення зайнятості, технологічної модернізації та інтеграції України у глобальні ланцюги вартості.

В умовах постійної економічної турбулентності, недостатнього фінансування науково-технологічних розробок, фрагментарності державної підтримки та обмеженості венчурних і грантових інструментів нагальною є потреба у системному підході до розвитку технологічного підприємництва. Особливо актуальною стає інтеграція принципів зеленої економіки, ESG-орієнтованих практик та цифрових технологій у бізнес-моделі стартапів та інноваційних компаній для забезпечення стійкого та ресурсоефективного розвитку. Наукова й практична актуальність роботи зумовлена також необхідністю адаптації міжнародного досвіду інноваційних екосистем (США, Ізраїль, Південна Корея, Нідерланди) до українського контексту, розвитку державно-приватного партнерства, формування механізмів трансферу технологій та масштабування цифрових платформ. Розробка стратегічних засад інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в Україні сприятиме підвищенню її конкурентоспроможності, прискоренню післявоєнного відновлення та інтеграції у глобальну економіку знань.

Таким чином, обрана тема є сучасною, соціально значущою і має високу практичну цінність, оскільки забезпечує наукове обґрунтування політик і механізмів, спрямованих на розвиток стійкої, інноваційної та технологічно орієнтованої економіки України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота виконана в межах кафедральної НДР «Секторальні імперативи розвитку та стійкості бізнесу під час воєнних дій та післявоєнний період» (0124U004757) (акт впровадження від 13.10.2025 р.) Державного податкового університету, в частині оцінювання конкурентоспроможності

українського технологічного сектору економіки, а також рекомендацій щодо розвитку ІТ-кластерів в Україні в процесі відновлення економіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій кваліфікаційної наукової праці.

Основні результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки та практичні рекомендації є теоретично обґрунтованими й достовірними. Вони базуються на комплексному аналізі статистичних даних Державної служби статистики України, Міністерства економіки, докiлля та сiльського господарства України, Міністерства освіти і науки України, а також міжнародних баз даних та звітів таких організацій, як OECD, WEF, GII та GEM. Інформаційна база дослідження включає аналітичні матеріали, наукові публікації, методичні документи та кейси країн-лідерів технологічного підприємництва, що дозволило всебічно вивчити процеси інноваційно-інвестиційного розвитку та сформулювати практично релевантні рекомендації щодо стимулювання технологічного підприємництва в Україні.

Наукові положення дисертації відзначаються високим ступенем обґрунтованості завдяки системному та міжрівневому підходу до дослідження інноваційно-інвестиційної екосистеми. Автор застосував трирівневий аналіз (макро-, мезо- та мікрорівень), інтегративні моделі оцінки узгодженості національної екосистеми з міжнародними стандартами, а також авторські інструменти моніторингу та оцінювання ефективності державної політики і механізмів державно-приватного партнерства. Такий підхід дозволив не лише виявити структурні проблеми та бар'єри, а й запропонувати адаптивні стратегії та інструменти стимулювання технологічного підприємництва в умовах глобальних викликів і цифрової трансформації. Дисертація демонструє послідовність логіки наукового дослідження: від обґрунтування актуальності теми, визначення мети та завдань до представлення висновків та практичних рекомендацій для державних органів, регіональних інституцій та підприємницького середовища. Автор вдало поєднує теоретичні концепції інноваційно-інвестиційного розвитку з їх прикладним застосуванням, використовуючи сучасні методи аналізу, зокрема: системний аналіз, економетричне моделювання, сценарне прогнозування, кластерний та порівняльний аналіз міжнародних кейсів.

Методологічна база дослідження є комплексною та різнорівневою. Використання як кількісних, так і якісних методів дозволило провести всебічний аналіз інституційних, економічних та технологічних факторів розвитку технологічного підприємництва. Поєднання індуктивних, дедуктивних, емпіричних та формалізованих підходів свідчить про методичну цілісність і наукову релевантність роботи.

Таким чином, наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертації є обґрунтованими та достовірними. Вони забезпечують надійну основу для державної політики стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в Україні, впровадження адаптивних моделей державно-приватного партнерства, інтеграції принципів зеленої економіки та цифрової трансформації у національний бізнес-сектор, а також підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

У першому розділі дисертації висвітлюються теоретико-методологічні засади формування та забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва як ключового чинника структурної модернізації національної економіки та підвищення її конкурентоспроможності. Обґрунтовано роль інновацій та інвестицій у розвитку технологічних підприємств в умовах глобалізації, цифрової трансформації та посилення технологічної конкуренції.

У підрозділі 1.1. «Сутність та функції інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва» обґрунтовано авторське бачення категорії «інноваційно-інвестиційний розвиток технологічного підприємництва» як комплексного, багатовимірного процесу, що поєднує створення, впровадження та комерціалізацію інновацій на основі ефективного залучення інвестиційних ресурсів з метою забезпечення сталого зростання технологічних підприємств (с. 51-52). Інноваційно-інвестиційний розвиток технологічного підприємництва визначено як результат взаємодії інноваційного потенціалу підприємств, інвестиційного середовища, інституційної інфраструктури та державної економічної політики, спрямованої на стимулювання науково-технологічного прогресу. У цьому контексті технологічне підприємництво розглядається як ключовий елемент інноваційної екосистеми, що забезпечує трансформацію наукових знань і технологій у конкурентоспроможні продукти та послуги. У підрозділі окреслено основні функції інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва (с. 41-48). Обґрунтовано, що реалізація зазначених функцій формує передумови для переходу економіки України до інноваційної моделі розвитку.

У підрозділі 1.2 досліджуються організаційно-економічні засади інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, які формують системні умови для створення, впровадження та масштабування технологічних інновацій. Приділено економічним інструментам стимулювання інноваційно-інвестиційної активності технологічних підприємств (с. 57), зокрема податковим пільгам, механізмам державного співфінансування, контрактам на інноваційні розробки, а також інструментам підтримки стартапів і малих інноваційних підприємств. Обґрунтовано, що поєднання ринкових та державних механізмів регулювання створює передумови для підвищення інвестиційної привабливості технологічного підприємництва.

У підрозділі 1.3 досліджено зарубіжний досвід формування інноваційно-інвестиційних екосистем технологічного підприємництва та визначено ключові механізми, що забезпечують ефективну взаємодію учасників інноваційної діяльності. Проаналізовано організаційні, економічні та інституційні моделі розвитку технологічного підприємництва у провідних країнах світу, зокрема США, Німеччині, Ізраїлі, Фінляндії, Нідерландів, Південної Кореї та Китаї, де створено сприятливе середовище для розвитку стартапів, венчурних інвестицій і комерціалізації інновацій (с.76-81). Проаналізовано можливості адаптації міжнародного досвіду до українських умов, враховуючи особливості національної економіки, рівень розвитку технологічних секторів та інституційні обмеження. Розглянуто ключові напрями трансформації української інноваційної екосистеми: розвиток стартап-інфраструктури на базі інноваційних хабів, інтенсифікацію R&D-активності в університетах (с. 84), підвищення

ефективності венчурного фінансування, створення умов для залучення міжнародних інвесторів та посилення взаємодії науки і бізнесу. Обґрунтовано, що врахування міжнародних практик дозволяє підвищити ефективність інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва та стимулювати формування конкурентоспроможної економіки України. У підрозділі підкреслено роль кластерного підходу до організації технологічного підприємництва, який передбачає концентрацію високотехнологічних компаній, наукових центрів та інвесторів на обмеженій території з метою посилення інноваційної активності та підвищення конкурентоспроможності (с. 88).

У другому розділі дисертації проведено системно-аналітичне дослідження інституційних умов та глобальних тенденцій розвитку технологічного підприємництва. Розкрито вплив державних, ринкових та інституційних факторів на формування інноваційно-інвестиційної активності технологічних підприємств, а також проаналізовано сучасні світові тренди у сфері інновацій, цифровізації та венчурного інвестування.

У підрозділі 2.1 обґрунтовано методологічні підходи та комплексний інструментарій оцінювання умов інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва. При його розробці використано офіційні статистичні та аналітичні матеріали міжнародних організацій (WIPO, OECD, World Bank, GEM, Eurostat) та державних установ України (Держстат, МОН, Мінекономіки). Зокрема, застосовано дані Global Innovation Index, статистику WIPO щодо патентної активності, збірники «Наука, технології та інновації в Україні», показники ЮНЕСКО з науки та інші авторитетні джерела (с. 99-100; с. 104; с. 107; с. 109-112). Використання цих даних забезпечує об'єктивність та надійність здійснюваної оцінки. Розроблений підхід дозволяє практично вимірювати й аналізувати умови інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в Україні на основі кращих світових методик, адаптованих до національного контексту. Запропонована методика поєднує системний аналіз, економіко-статистичні показники та порівняльні оцінки, що дозволяє визначати рівень розвитку інституційної, фінансової та технологічної складових інноваційної екосистеми, а також формувати рекомендації щодо вдосконалення державної та корпоративної політики підтримки технологічних підприємств.

У підрозділі 2.2 проведено системний аналіз глобальних тенденцій розвитку інноваційно-інвестиційної екосистеми технологічного підприємництва в Україні на прикладі підприємств технологічного сектору, агрегованого за КВЕД 26, 61, 62, 71 та 72 (с. 136-140; с. 142-145). Дослідження виявило глибоку галузеву диференціацію як за кількісними, так і за якісними параметрами інноваційної активності. Структурна специфіка розвитку технологічного підприємництва проявляється у пріоритетах типів інновацій (продуктових, процесних, організаційних, маркетингових), рівні інноваційної активності, динаміці реалізації інноваційної продукції, доступності фінансових ресурсів та залученості до інноваційного співробітництва.

У підрозділі 2.3. визначено, що важливим елементом наукової новизни дисертаційного дослідження є запропонована авторська модель стратегічного стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва. Модель побудована за принципом input–process–output, де

«вхідними» змінними виступають глобальні індекси та внутрішні ресурси технологічних підприємств, а «виходами» — кількість стартапів, частка R&D-інвестицій та обсяг залученого венчурного капіталу (с.174-176). Результати дослідження підкреслюють, що активізація інноваційно-інвестиційного розвитку потребує не лише фінансування, а й якісної інституційної модернізації. Саме ефективні інституції — захист прав власності, справедливе судочинство, прозорі процедурні механізми, передбачувана податкова політика — є передумовою для масштабування стартапів, залучення венчурного капіталу та створення сприятливого підприємницького клімату.

У третьому розділі дисертації досліджуються стратегічні пріоритети та інструменти стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в Україні, з особливим акцентом на умови післявоєнної відбудови економіки. Розглядаються пріоритети державної політики, ефективні механізми підтримки технологічних підприємств, роль інституцій, фінансових і нормативних інструментів у формуванні сприятливого інноваційного середовища.

У підрозділі 3.1. Запровадження державних платформ (Diia.Business, Advantage Ukraine, USF) (с. 195), інституційних стимулів (гарантійні програми, smart-спеціалізація, інноваційні кластери), а також механізмів партнерства «влада–наука–бізнес» свідчить про перехід до нової парадигми економічного управління, заснованої на принципах інноваційно-інвестиційної синергії. Для подолання системних бар'єрів, що стримують реалізацію цих політик, обґрунтовано створення нових інституційних інструментів. Зокрема, запропоновано розробку стратегічної дорожньої карти «інноваційної відбудови» (R&I roadmap) та формування Національної агенції технологічного розвитку (НАТР) (с. 205-206), яка виконуватиме функції координатора проривних технологій, моніторингу ефективності та інтерфейсу між бізнесом, наукою і державою.

У підрозділі 3.2 досліджено напрямки адаптації національної інноваційної політики до європейських стандартів, зокрема ключові пріоритети ЄС. Розглянуто синергетичне поєднання «зеленого курсу» (European Green Deal), цифрової трансформації та принципів сталого зростання у розвитку інноваційної екосистеми. Акцент зроблено на координації науково-інноваційних проєктів через Horizon/EIC, створенні цифрових хабів для МСП, врахуванні регіональної smart-specialisation, уніфікованій оцінці інновацій за TRL та інтеграції українських підприємств у рап-європейські бізнес-мережі (EEN) (с. 218, 221).

Підрозділ 3.3 присвячено впровадженню принципів «зеленої економіки» у розвиток технологічного підприємництва. Розглядається інтеграція екологічно орієнтованих технологій, енергоефективності та сталого використання ресурсів у діяльність стартапів і високотехнологічних компаній. Акцент зроблено на поєднанні екологічних ініціатив із державними програмами підтримки, розвитком «зелених» інноваційних кластерів та залученням інвестицій для реалізації технологічних рішень, що відповідають цілям сталого розвитку. Особлива увага приділяється моделі екологічного агровиробництва (Farm-to-Fork) (с. 234) відповідно до Стратегії ЄС, яка демонструє інтеграцію інновацій, ресурсоефективності та екологічних стандартів на всіх етапах виробничого

циклу та слугує прикладом застосування принципів «зеленої економіки» у практичній діяльності технологічних підприємств.

Наукова новизна отриманих результатів

Дисертаційною роботою запропоновано новий концептуальний підхід до дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в умовах цифрової трансформації економіки. Наукова новизна полягає у комплексному аналізі інституційних, економічних та екологічних чинників формування інноваційно-інвестиційної екосистеми України та розробці механізмів стратегічної підтримки технологічного підприємництва з урахуванням глобальних трендів, євроінтеграційного курсу та завдань післявоєнного відновлення.

Особисто автором отримано такі нові наукові результати, що виносяться на захист:

1. Розроблено авторський інструментарій для оцінки інституційних умов інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, який базується на трирівневій системі аналізу: макро-, мезо- та мікрорівні. Такий підхід забезпечує системну діагностику бар'єрів, потенціалів і стратегічних пріоритетів формування національної інноваційно-інвестиційної екосистеми та підвищує прикладну цінність дослідження для державної політики.

2. Удосконалено методологічні засади формування організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку, у якому враховано трансформаційні зрушення цифрової економіки, євроінтеграційні орієнтири та необхідність адаптивної взаємодії держави, бізнесу й наукових інституцій. Концептуалізовано роль державно-приватного партнерства як ключового інструменту мобілізації ресурсів та масштабування інновацій.

3. Розроблено інтегративну аналітичну модель узгодженості елементів інноваційно-інвестиційної екосистеми України з міжнародними практиками та стандартами, що поєднує емпіричні індикатори, інституційні характеристики, кейси провідних країн та напрямки державної політики. Модель дозволяє виявити стратегічні розриви та сформулювати пріоритети для інституційної модернізації.

4. Запропоновано концептуально-аналітичний підхід до оцінювання глобальних трендів розвитку інноваційно-інвестиційних екосистем на макро-, мезо- та мікрорівнях, що забезпечує порівняльну оцінку рівня узгодженості української екосистеми з провідними світовими практиками та визначає напрями її адаптації до глобальних тенденцій.

5. Розроблено систему моніторингу ефективності євроінтеграційних процесів у сфері інноваційної політики України, яка дозволяє оцінювати та оперативно коригувати пріоритети державної політики на основі інтеграції інституційних, правових, фінансових та інформаційно-комунікаційних показників.

6. Доведено необхідність та запропоновано концептуальне обґрунтування інтеграції принципів зеленої економіки у стратегічний розвиток

технологічного підприємництва, що формує нову парадигму сталого, інноваційно орієнтованого та ресурсоефективного бізнесу, адаптованого до вимог CSRD, ESRS та EU Taxonomy.

Таким чином, результати дослідження є оригінальними, мають теоретичну та прикладну значущість і сприяють удосконаленню державної політики стимулювання технологічного підприємництва в Україні в умовах глобальних викликів та післявоєнного відновлення.

Мова та стиль дисертації.

Дисертаційна робота написана державною мовою, з дотриманням наукового стилю та логічної послідовності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження вирізняється високим рівнем теоретико-методологічного обґрунтування, науковою новизною та практичною значущістю. Водночас окремі положення викликають дискусію та можуть бути предметом подальших наукових досліджень.

1. У роботі стр. 67-68 детально висвітлено законодавчу базу у сфері інноваційної діяльності, проте доцільно глибше проаналізувати практичну ефективність реалізації зазначених нормативно-правових актів. Зокрема, слід уточнити, наскільки реально виконуються положення Стратегії до 2030 року та Плану заходів на 2021–2023 роки, а також оцінити результативність участі України в програмі Horizon Europe з точки зору залучення грантових коштів, формування інноваційних консорціумів і впровадження технологічних розробок у виробництво.

2. Незважаючи на практичну цінність побудованої регресійної моделі стр. 106-123 параграфу 2.1., у роботі варто детальніше пояснити, як вона враховує вплив зовнішніх чинників — воєнних, політичних чи економічних. Недостатньо розкрито, як саме зміни в інституційній політиці впливають на розвиток інновацій з часом. Доцільно також розширити набір показників, додавши індекси, що відображають розвиток людського капіталу та цифрової економіки, аби зробити висновки більш повними та точними.

3. У параграфі 2.3. на стр. 176 запропонована модель стратегічного стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, яка має високий потенціал практичного застосування, проте доцільним видається більш детальне розкриття методики кількісної оцінки взаємозв'язків між «вхідними» та «вихідними» змінними, а також уточнення механізмів адаптації моделі до різних етапів економічного циклу — зокрема періоду відновлення, стабілізації та зростання.

4. У параграфі 3.1. правильно показано важливість євроінтеграції для українських технологічних підприємств, але не зовсім зрозуміло, як на практиці вони можуть долати труднощі з доступом до фінансування, стандартизацією продуктів та співпрацею з менторськими й інвестиційними структурами. Як українські технологічні підприємства можуть ефективно долучатися до європейських програм і платформ (Horizon Europe, EU4Digital, Digital Europe, EIT Climate-KIC) для розвитку своїх інновацій, залучення фінансування та

відповідності стандартам EU Taxonomy і CSRD, враховуючи обмежені ресурси та слабку інституційну підтримку в Україні?

5. У параграфі 3.3. підкреслено важливість інтеграції принципів зеленої економіки та ESG-стандартів у розвиток технологічного підприємництва України. Проте недостатньо деталізовано яким чином українські технологічні підприємства можуть ефективно інтегрувати принципи зеленої економіки та ESG-стандарту у свої бізнес-моделі, щоб забезпечити конкурентоспроможність на міжнародних ринках, прискорити трансфер технологій і поєднати цілі післявоєнного відновлення, євроінтеграції та сталого розвитку?

Зазначені зауваження не знижують загальної наукової цінності дисертаційного дослідження, а навпаки — підкреслюють складність і багатовимірність проблематики, що розглядається. Вони мають дискусійний характер і можуть бути корисними орієнтирами для подальших досліджень у сфері інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в Україні.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Солодкого Володимира Васильовича на тему: «Інноваційно-інвестиційний розвиток технологічного підприємництва в Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» є завершеним, самостійним дослідженням, містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що свідчать про їх важливе теоретичне та практичне значення.

Рецензоване дисертаційне дослідження за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44), а її автор, Солодкий Володимир Васильович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».

Рецензент:

Кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри управління
та бізнес-адміністрування
Державного податкового університету

Ольга Марченко